

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis, Et Breviarii Romani.

In quibus origo cuiusque Ritus, causae historicae, vel mysticae, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, obligatio, & exquisitus vsus, additis opportune Decretis omnibus S. Rituum Congreg. quàm breuissimè explicantur.

Gavanti, Bartolommeo

Venetiis, 1647

De Canone Missae vsque ad Consecrationem. 8.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9500

nisi alius Sacerdos assistat, quia tunc ipse staret ad dexteram aliquantum post Celebrantem. Subdiaconus vero tunc stat post Celebrantem.

f *Accedunt ad Altare*. Facta in locis suis post celebrantem genuflexione; quâ rursus faciunt, dicto ab eisdem ultimo. *Osanna in excelsis*: addita fuit sequens Rubrica in Missali Romæ edito 1621. sine maiorum auctoritate; nimirum; si Subdiaconus non tenet patenam cum Diacono accedit ad Altare, ubi dicunt, Sanctus, &c. quod monuisse sit satis.

g *Cum celebrante dicunt*. Hymnum, Sanctus, &c. Sacerdos ipse cum alijs necessario debet dicere, ne se ipsum sua prece videatur priuasse, qui & suas voces, & aliorum Angelicis laudibus admitti deprecatus est in Præfatione, ut ait *Microl. cap. 11.*

Benedictus qui venit, &c. non cantatur à Choro, nisi post depositionem Calicis, *Ceremon. Episc. lib. 2. c. 8.* etiam in Missis Defunctorum; quod obseruatur in Capella Papali.

h *Assistens*. Non tenet manus iunctas, sed folia Missalis vertit, & indicat quæ sunt dicenda à Celebrante.

Ad, *Sanctus*, campanas maiores pulsare conuenit, sicut in Missa priuata campanula parua; quam pulsant aliqui etiâ in Missæ solemni; & placet per alterum ex Acolythis, ut moneantur ij, qui maiores pulsare debent campanas, & tempus ignorant eas pulsandi, quia longius absunt. Vide p. 1. tit. 20. pag. 62.

De Canone Missæ vsque ad Consecrationem. VIII.

1 *Inita Præfatione, ut supra, Sacerdos stans ante medium Altaris, versus ad illud, aliquantulum eleuat manus, oculisque eleuatis ad Deum, & sine mora deuote demissis, ac manibus iunctis, & super Altare positis, profunde inclinat, incipit Canonem, secreto dicens: i Te igitur, &c. ut in Ordine Missæ. Cum dicit, uti accepta habeas, & benedicas, prius osculatur Altare in medio, deinde erigit se, & stat iunctis manibus ante pectus. Cum dicit, Hac dona, hæc munera, hæc sancta sacrificia, dextra manu signat ter communiter super Hostiam, & Calicem. Deinde extensis manibus ante pectus, prosequitur, In primis quæ tibi offerimus, &c.*

Actio prima in Canone quinque actus complectitur, manuum, & oculorum eleuationem; oculorum demissionem; manuum iunctionem; & earundem super Altare positionem. in primo quinario numero venerare Christum in Cruce quinque plagis vulneratum: & nota ex Rubrica propria in Ordine Missæ, ne discordare videatur à generali: quod ad primum gestum, prima quoque verba, *Te igitur*, sunt pronuntianda: neque dari debet gestus sine voce, qui alioquin esset inconcinnus. extendens dicit, iungens dicit, eleuans dicit. sunt participia cum verbis simul, in Ordine Missæ, & sic concordantur Rubricæ.

i *Te igitur*. Crucifixus solet imprimi initio Canonis, ait *Honor. in Gēma lib. 2.*

capit. 103. ut statim passio Christi oculis cordis ingeratur. prima quoque littera, T, est figura Crucis Christi. *Innocen. III. lib. 3. cap. 2.* Auctor autem principij Canonis dicitur esse *S. Clem. à Radulph. proposit. 23.* Vide, quæ diximus in 1 part. tit. 12. num. 5. pag. 35. ubi de nomine, auctoribus, & partibus Canonis non pauca. Hoc loco ritus & Cæremoniæ in primis sunt examinandæ, & eæ quæ sunt ita propriæ Canonis, ut in alia parte Rubricarum hætenus proprium non habuerint locum. Sensem litteralem difficiliorum verborum afferemus infra cum Misterijs.

l *Cum dicit hæc dona, &c. Ex responsō Zachariæ S. Bonifacio Maguntino fiunt hic tres Cruces. S. Anselm. libro de Sacram. ait: vna Cruce duo simul sanctificen-*

Etificentur, id est, vbi verbum est commune pani, & vino, vt explicat *Vuald. tom. 3. tit. 4. cap. 37.* habet *Microlog. cap. 14.* has easdem. Sed nota à principio Canonis, vsque ad, *Libera nos*, inclusiue, vbi finis est Canonis, secundum *Innocent. III.* quòd septem vicibus signa Crucis fiunt. primo hic, & ter. secundo ad ea, *Quam oblationem, quinquies.* tertio in consecratione ad ea, *Benedixit* semel & iterum. quarto post consecrationem ad ea, *Hostiam puram,* quinquies: quinto ad ea, *Sacro sanctum filij tui Corpus,* semel, & iterum super Sacramentum, & semel supra se ipsum. sexto ad ea, *Sanctificas,* ter.

septimo ad ea, *Per ipsum:* quinquies. *Innocentius III* libr. 4. cap. 11. addit ibidem in ordine ad Hostiam & Calicem fieri signa Crucis 25. & quinquies quinque: tum quia, sicut hic numerus per se ductus semper in se ipsum reducitur, si ducatur in infinitum; ita Eucharistia quantumlibet multiplicetur, semper est idem sacrificium; tum quia quinque sensus hoc Sacramento perficiuntur: sed & binarius signorum numerus congruit propter carnem & sanguinem Christi; ternarius quoque propter panem, vinum, & aquam. *Hæc ille eruditè, & acutè.*

2. Vbi dicit vna cum famulo tuo in Papa nostro N. exprimit nomen Papæ: Sede autem vacante verba prædicta omittuntur. Vbi dicitur, & n. Antistite nostro, N. specificatur nomen Patriarchæ, Archiepiscopi, vel Episcopi ordinarij in propria diocesi; & non alterius Superioris, etiam si Celebrans sit omnino exemptus, vel sub alterius Episcopi iurisdictione. Si vero Episcopus ordinarius illius loci, in quo Missa celebratur, sit vita functus, prædicta verba omittuntur: quæ etiam omittuntur ab ijs, qui Romæ celebrant. Si Celebrans est Episcopus, Archiepiscopus, vel Patriarcha, omissis prædictis verbis, eorum loco dicit, *Et me indigno seruo tuo.* Summus autem Pontifex cum celebrat, omissis verbis, vna cum famulo tuo Papa nostro N. & Antistite nostro N. dicit, vna cum me indigno famulo tuo, quem gregi tuo præesse voluisti: Et continent omnes, vt sequitur, *Et omnibus orthodoxis, &c.*

in Papa, Nominatur, ex *Concil. Vafen. cap. 4.* alias 6. tempore Leonis I. celebrato, apud *Burchard. libro 2. Decret. cap. 230.* immo vero *S. Clemens lib. 8. Constit. Apost. cap. 12.* instituisse dicitur, seu obseruasse; qui celebrans Missam dicebat: *Adhuc obsecramus te pro me, qui nihil sum:* ibidem. quod hodie idem est, quando ex *Innocent. III. de celebrat. Missæ cap. 3.* ait Papa: *vna me cum indigno famulo tuo:* à Christo deducitur hic ritus, qui in cena rogauit pro Petro, vt non deficiat fides illius: *Vualden. to. 3. tit. 4. c. 37. n. 5.*

* Quod attinet ad nomen, Papæ, & significationem vocabuli, docet *Baron. in Not. Martyrol. ad diem 10. Ianuar.* significare Patrem, non autem Patrem Patrum: & cum esset Episcopis commune, tandem *Greg. VII. anno 1073. in Synodo Rom.* statuit, vt nomen *Papæ* vnicū esset in vniuerso orbe. plura *ib.* scribit *Baron.*

Caput autem inclinatur etiam hic ad nomen Papæ, eadem enim est ratio, quæ supra dictum est, in *Collecta*, ad nomen eiusdem; de quo dubitauerunt nonnulli. sed in *Rubrica de orat.* non adest limitationis particula, *tantum.*

in Antistite nostro N. Sanctus Paulus *Hebr. 13. Memento,* inquit, *Prepositorum vestrorum.* & pro Episcopo quidem orandum esse docet in *Missæ, S. August. epist. 110. in fine.*

Sed quis Episcopus hic nominandus? vult *Alcuin. de celebrat. Missæ,* Episcopum nominari celebrantis, quem sequitur *Innocent. III. lib. 3. cap. 5.* Rubrica tamen nostra Episcopum loci, in quo celebratur, nominari decreuit: tum quia expresse ait: *Ordinarijs illius loci:* tum quia Romæ omitti iubet hæc verba, & placet *Bellarmino libro 2. de Missæ cap. 21.* * Neque nominandus est Abbas

exemptus loci, sed Episcopus vicinior ad quem pro ordinatione itur. neque enim Abbas est Antistes, de quo in Canone.

Pro Regibus orandum etiam hoc loco scribit *Innocent. III. loco citato*, in eorum locis, ac prouincijs, inquit *Azorius libro 10. cap. 36. quest. 13.* & vere habetur hic ritus in *prædicto cap. 12. S. Clementis*, & in *Liturgijs Sancti Basilijs*, & *Sancti Chrysost.*

Pius V. tamen, qui nihil addi voluit,

3 *Cum dicit, Memento Domine, eleuans & iungens manus vsque ad faciem vel pectus, sic iunctis manibus stat paulisper in quiete, o demisso aliquantulum capite, faciens commemorationem viuorum Christi fidelium ad suam voluntatem, p quorum nomina, si vult secreto commemoret, non tamen necesse est ea exprimere, sed mente tantum eorum memoriam habeat. Potest etiam celebrans, si pro pluribus orare intendit, ne circumstantibus sit morosus, ante Missam in animo proponere sibi omnes illos tam viuos, quam defunctos, pro quibus in ipsa Missa orare intendit, & hoc loco generaliter vnico contextu ipsorum viuorum commemorationem agere, pro quibus ante Missam orare proposuit in Missa.*

o *Demisso aliquantulum capite.* Non ergo oculis eleuatis versus Crucem, vt multi faciunt, nec iisdem clausis, nisi forte ad maiorem animi compositionem.

p *Quorum nomina secreto.* Eos, pro quibus orare intendit Sacerdos, appellat Susceptos *S. Aug. epist. 59. quest. 5.* quos labijs compressis inclusa pectoris cogitatione nominet, ait *S. Hieron. apud Durant. lib. 2. de rit. cap. 34.*

De litteris N. & N. apponi solitis hoc loco in Canone, meminit *Odo Camerac. in explicatione sacri Canonis*, antiquitus autem recitabantur nomina offerentium in Missa, ex *Innoc. I. epist. 1.* & nos eorum, qui eleemosynam ideo dederunt, memoriam facimus.

Hoc loco dicendum videtur de applicatione sacrificij: & quicquid sit de valore Missæ, quem conciliando Doctores, dicerem infinitum esse in radice, sed ad impetrandum, & ad alios effectus, finitum in terminis; quia finite de eo omnes participant, minusque, vel magis, pro minori, vel maiori deuotione cuiusque concurrentis ad Missæ sacrificium, ex *S. Th. 3. part. quest. 79. artic. 4.* Quatuor Sacer-

concessit nominari in Canone Regem in Hispanijs. nihil ergo tu addas sine Papali auctoritate, contra Pij V. Bullam de Missali editam. caueant etiam Regulares, ne in Canone nominent Superiores suos, vt Antistes, ex decreto Sacre Rituum Congregat. 12. Nouembris 1615. & nominantes suum Generalem pro Episcopo loci peccant mortaliter. *Diana tra. 14. de celebr. Missæ resol. 40.*

doti, vt faciat, ego confulerem.

Primum est, vt intendat prodesse omni meliori modo ijs, de quibus Ecclesia meminit in Canone, nimirum toti Ecclesiæ, Papæ, Episcopo loci, & circumstantibus, quibus Deus distribuatur portionem sacrificij generalem prope infinitam pro eorum capacitate, & deuotionis mensura, & hæc est prima portio. quam ponit *Scot. quodlib. 20. artic. 2. & 3.*

Alterum est, vt prouideat sibi ipsi Sacerdos de portione sibi debita, quam vocat Scotus specialem, & nouit Deus, quanta sit: probabile vero est, eam posse dari alijs à Sacerdote nominandus pro eo titulo, quo importat pænæ debitæ remissionem. quo casu prodesset ijs multo magis, quam si pro iisdem sequenti proxima ratione & modo celebraret; quia certum est participare Sacerdotem in maiori quantitate de valore Missæ quam alium quemlibet, qui eundem celebrare iuber, aut procurat: tum ex ministerio proximiori, tum ex maiori deuotione, & fide, quæ inter celebrandum multipliciter excitantur.

Tertium est, vt suffragari intendat eo

eo maiori affectu quo potest, & debet ijs, quibus tenetur, siue ex obedientia, siue ex titulo beneficii, siue legati, siue contractus rationabilis, siue promissionis, aut voti, siue congruentis eleemosynæ acceptæ, aut promissæ; & ea prorsus ratione, qua iisdem, & ex sensu certo, & practico eorundem, non speculatio, & disputabili, ille tenetur ad Missam, seu plures Missas. tutior enim in hac re tenenda est sententia. Si vero iij non egeant, aut forte ex defectu gratiæ non sint capaces sacrificij fructus, substituatur statim alios actu, & secūda, vt aiunt, intentione. quod docet *Suarez disp. 79. sect. 8. in fine*: alioquin fructus Missæ non applicatus remanebit in thesauro Ecclesiæ. Deus autem nouit quantum cuique de Missæ fructu sit dandum: & hæc est, qua vocat Scotus portionem mediam.

Quartum est, vt alijs item prodesse intendat sine aliorum præiudicio, eo ordine, & quantitate fructus, qua Deus scit se teneri, & eos specialiter nominatos Deo commendat, siue in ordine ad remissionem pœnæ, cum sit satisfactorium; siue ad gratiam acquirendam, & augendam, cum sit meritum; siue ad quæcunque bona spiritualia, & temporalia, quibus illi egent, & vtiliora eisdem forent obtinen-

da, cum sit etiam, immo & propriissime. vt ait *Bellarmin. de Missa lib. 2. cap. 3. impetratorium.*

Notat præterea *Azor. libro 10. cap. 22. quest. 3.* Orationem ad, *Memento*, esse priuatam quare in ea admitti possunt infideles, & excommunicati omnes ad eorum salutem procurandam; *idem ibidem cum alijs DD. docet*, seu ad augmentum Ecclesiæ, vt *Suarez disp. 78. sect. 2.* ex his ergo & tu memeto, ne *Memento* in Missa fiat in momento, sed cum aliqua mora.

In Commemoratione post *Memento* Defunctorum, eadem ferè obseruet Sacerdos; vt primo omnes commemoret ex instituto, & intentione Ecclesiæ. deinde eos, pro quibus, vt supra, tertio loco teneri dictum est. tertio alios cariores, quos voluerit, & inter hos Auctorem huius operis, qui commendat seipsum, quam maxime, postquam obierit, & item illius animam Defuncti, quæ proxime, dum celebras (Deus nouit) egressura est de Purgatorio: tibi enim de cælo statim rependet gratiam. omnes autem Defunctos commendabis Deo in ordine tantum ad pœnarum remissionem, cum hoc sacrificium pro Defunctis sit tantum modo satisfactorium.

4 Commemoratione viuorum facta, demissis & extensis, vt prius manibus, continuat, Et omnium circumstantium, &c. Similiter stans prosequitur q Communiantes. Cum dicit, Iesu Christi, caput Cruci inclinatur: in conclusione quando dicit, Per eundem, iungit manus. Cum dicit, Hanc igitur oblationem, expandit manus simul super oblata, ita vt palma sint aperta versus ac supra Calicem & Hostiam, quas sic tenet vsque ad illa verba, Per Christum Dominum nostrum. Tunc enim iungit manus, & sic prosequitur: Quam oblationem tu Deus in omnibus quesumus, & cum dicit, u bene dictam, adscri ptam, ra tam, communiter signat ter super Hostiam, & Calicem simul: deinde cum dicit, x vt nobis corpus, separatim, signat semel super Hostiam tantum; & sanguis, semel super Calicem tantum: deinde eleuans, & iungens manus ante pectus, prosequitur, fiat dilectissimi Filij tui Domini nostri Iesu Christi, & inclinans caput Cruci, y extergit, si opus fuerit, pollices & indices super Corporale, & dicit secreto, vt prius, z Qui pridie, quam pateretur, & accipiens pollice & indice dextra manus Hostiam, & eam cum illis, ac indice & pollice sinistra manus tenens, stans erectus ante medium Altaris, dicit; accepit panem in sanctas, ac venerabiles manus suas, eleuansque ad cælum oculos, & statim demittens, dicit, & eleuatis oculis in cælum ad te Deum Patrem suum omnipotentem, ca-
Gauant. Rubr. Miss. H 3 putque

putaque aliquantulum inclinans, dicit, tibi gratias agens: & tenens Hostiam inter pollicem & indicem sinistrae manus, dextra producit signum Crucis super eam, dicens, a bene & dixit, fregit, deditque discipulis suis, dicens: Accipite, & manducate ex hoc omnes.

q. *Communicantes*. Siricius Papa creditur Auctor huius partis Canonis à Radulph. ubi supra. Lino tribuit Nicol. de Plone in exposit. Missae. sed Commemoratio Sanctorum in Missa est apud S. Clem. libr. 8. Constit. Apost. cap. 13. & Dionys. de Eccles. Hier. cap. 3. & quidem ante consecrationem nominatur cum Beata Virgine Apostoli, Summi Pontifices, Episcopi, Diaconi, & Laici: nempe Apostoli duodecim, & Martyres totidem; quia illi doctrina & sanguine; isti sanguine, & martyrio sacrificium hoc confirmauerunt. Gemma libr. 1. cap. 104. Qui vero Canonem ordinavit, quos voluit, dictante Spiritu Sancto, hoc loco, & infra, nominavit, ex Steph. Eduens. capit. 13. conijcit Lindanus in Liturgiam Sancti Petri c. 22. cum alijs, à S. Hieronymo iussu Damasi Catalogum hunc Sanctorum ortum habere. Idem Sancti vna cum Beata Virgine constituunt numerum quinquies quinque, quem supra in signis Crucis eundem adnotauimus; quia quinquies in hac re quinque nostri sensus consummandi sunt, ait Hugo ibidem. Confessorum autem nulla fit mentio, quia editus fuit Canon ante Sanctum Siluestrum, ex Innoc. III. libro 3. capit. 10. neque sunt passi, sicut Christus, Durand. libr. 4. cap. 38. ubi plura. vltimi de toto Canone Sancti passi sunt Anno 362. nempe Ioannes & Paulus; reliqui omnes ante ipsos, & tamē post eodem additi sunt Cosmas & Damianus. Quis causam nouit? passione priores loco sunt in Canone, posteriores arbitrio auctorum Canonis, vt Eduens. loco citato significare videtur. eminentissimi denique nominantur Sancti; in quibus tamen non ceterorum Sanctorum intercessio pratermittitur, sed in istorum commemoratione omnium suffragia expectantur, quia sicut omnes in Deo vniti existunt, ita omnes vnum desiderant, & rogant pro salute hominum: vt in vno om-

nes habeantur pariter, & in vno omnes pariter negligantur, Alcuin. supra. Qui nomen Sancti in Canone ex intentione omittit, non peccat mortaliter. Diana tract. 14. de celebr. Missae resol. 49. sed haec omissio videtur magis iniuriosa, quā omissio, vel mutatio nominis Episcopi, de qua supra num. 2. De variando. *Communicantes*, vide supra part. 1. tit. 12. num. 5. pag. 36.

r. *Per eundem*. In Canone quinquies fectore dicitur, *Per Christum Dominum nostrum*, & habet Microlog. cap. 16. ob quinque recolenda vulnera Christi, ait Honor. in Gemma libr. 1. cap. 56.

Hanc igitur oblationem tribuit Alcuinus Gelasio. Radulph. proposit. 23. Leonii Magno, vsque ad ea: *placatus accipias*. reliqua vsque ad *Quam oblationem*; exclusiue addita fuere à Sancto Gregorio, Amalar. libr. 3. cap. 23. & communiter omnes; occasione pestis Romanae, & bellorum, ait Lopez libr. 2. cap. 14. § 1. legitur tamen in Liturgia Sancti Petri Græca, vna cum *Communicantes*.

De huius item partis varietate in Paschate, & Pentecoste propter baptizatos receter, vide locum paulo ante citatum, part. 1. tit. 12. nu. 5. pag. 36.

t. *Palmae sunt aperta*. Pollice dextro adhuc super sinistro in modum Crucis posito, quod recte notauit Alcocer in suo *Ceremoniali*. & pollicibus item supra, non infra manus, positis, & iunctis, quod videtur fieri commodius; & placuit Dianæ quoque trac. 6. Miscell. resol. 104. expanduntur autem manus super oblato more Aaron, *Leuit. capit. 1. ex Suarex disp. 84. sect. 1.* & vt intelligas, haec mysteria tegi etiam Angelis, nedum hominibus: *Ruper. lib. 2. cap. 57.* vel innuunt diuinam protectionem, seu efficaciam gratiæ, quæ in hac prece postulatur, ex Ioan. Serrano; qui & addit, vel Sacerdotem profiteri, non proprijs viribus, sed virtute or-

re ordinationis per impositionem manuum Episcopi mirabile opus se facturum.

u *Benedictam, adscriptam, &c.* Ita loquitur *S. Ambros. lib. 4. de Sacram. cap. 5.* ergo verba sunt antiqua. quinque vero Cruces fieri hoc loco tradit *Microlog. cap. 14.* immo & in *Liturgia sancti Petri* habentur.

x *Vt nobis corpus.* Cruces fiant continenter, non interrupte tres, & postea post breuem motam alia duæ, dispensando verba appositè.

y *Extergit pollices, & indices.* Ne sint humiditate affecti, & ad maiorem reuerentiam.

z *Qui pridie quam &c.* Tribuitur Alexandro vsque ad verba Consecrationis à

Vualaf. cap. 22. & Microlog. capit. 12. sed Apostolorum est periodus ex *Alcuino* vsque ad; *Vnde & memores:* cum habeantur apud *Clementem* libro 8. capit. 17. & in *Liturgia Sancti Petri citata.* Cæterum gestus corporis in hac periodo cõsonant singulis verbis, vt patet ex *Microlog. cap. 15.*

a *Benedixit.* Merainit huius benedictionis cum signo Crucis paulo ante verba Consecrationis, *S. August. serm. 19. de Sanctis.*

Non opinor, Christum benedixisse manu formando signum Crucis; quia nondum data erat Cruci deifica virtus, *Nicol. de Ploue in expositione Missæ* idem sentit.

5 Si adsit vas cum alijs Hostijs consecrandis, antequam accipiat Hostiam, b discooperit manu dextra Calicem, seu vas aliarum Hostiarum. Cum autem finierit supradicta verba, cubitis super Altare positus, stans capite inclinato, distincte, reuerenter, & secreto profert verba consecrationis super Hostiam, & simul super omnes, si plures sint consecranda, & Hostiam suam pollicibus & indicibus tantum tenens, dicit; Hoc est enim corpus meum. Quibus prolatis, Celebrans tenens Hostiam inter pollices & indices prædictos super Altare, reliquis manuum digitis extensis, & simul iunctis (& Hostijs, si plures sint consecrata, in loco in quo à principio Missæ posita sunt, super Corporali, vel in alio vase, aut calice dimissis) genuflexus eam & adorat. Tunc se erigens, quantum commode potest, & eleuat in alium Hostiam, & intentis in eam oculis (quod & in eleuatione Calicis facit) populo reuerenter ostendit adorandam: & mox sola manu dextra ipsam reuerenter reponit super Corporale in eodem loco, unde eam leuauit, & deinceps pollices & indices non disiungit, nisi quando Hostiam consecratam tangere vel tractare debet vsque ad ablutionem digitorum post Communionem.

b *Discooperit.* Si Pixidem collocauerit post Calicem, retrahet eam prius ad latus ipsius Calicis versus cornu Epistolæ, vt super ipsas quoque particulas proprius verba profert consecrationis. * quæ profert debet, stans quidem, & inclinato capite, sed retētis æqualiter pedibus in suppedaneo altaris; non dextro vltra finitrum reuerentiæ causa quasi deflexo.

c *Enim.* Additum est à Sancto Petro; ex *S. Thom. 3. par. quest. 78. art. 2. ad 5.*

Notat *Biel. lect. 38.* non vacare Mysteriori, quod sint quinque verba huius consecrationis. totidem enim fuit consum-

mata incarnatio: fiat mihi secundum verbum tuum: Publicano totidem facta culparum remissio: Deus propitius esto mihi peccatori: Latroni totidem Cœli promissio: Hodie mecum eris in Paradiso.

d *Adorat.* Vnico genu, vt statim, & facilius surgere possit: quod & in sequentibus obserua. * neque cubitis super altare positus adorat, sed manibus Hostiam tenentibus super altare retētis, & ita, vt cõmode ad terram vsque genuflexio fiat, neq; videri Hostia ab omnibus possit. abstineat omnino ab osculo Hostiæ. *S. Bonavent. in spec. discipl. p. 2. cap. 11.*

e Eleuat in altum Hostiam . Et statim reponit, neque diu eleuatam tenere debet. qui ritus indicatur in *Psalm. 71. exponente Rabbi Ionatha, qui vixit ante Christum, in libro Collectionum: fiet placenta panis sacrificium in capitibus Sacerdotum, qui sunt in Ecclesia.* & licet hæc expositio minus probetur à *Bellarmino in Psal 71. placet tamen Galatino, Burgenfi, & alijs apud Lorinum in eundem Psalmum; Vulgata legit: erit firmamentum* (epithetum enim est panis, qui cor hominis confirmat. *Psalm. 103.*) in terra in summis montium . Sane hæc habet *Dionys. cap. 3. Eccles. Hierarch. Mysteria conficit, in conspectu agit, reuerenter ostendens & Anastas. Synaita de sacra Synaxi: panem vitæ sustollit, eumque omnibus ostendit; tanquam cibum & potum excellentiorem ceteris, ait Hugo Victor. in Specul. Eccles. capit. 7. vel, ac si tunc Christus eleuetur in Crucem, & rursus immoletur, Gemma lib. 1. cap.*

46. Item, vt à populo sciatur consecratio facta secreto, & adoretur Christus, *Durand. lib. 4. cap. 41. vnde & populus genibus flexis adorat, ex Conc. Treueren.*

Monet hoc loco. *Nicol. de Ploue, ne in consecratione ipsa eleuetur Hostia, ita vt videatur; ne tunc nondū consecrata adoretur. Octo vero causas eleuationis morales, & pias affert S. Bonauent. de Myster. Missæ.*

* In eleuatione Hostie digitos extensos iungat, & item vnas partes manuum, vt solidius, & decentius eam eleuet, neque eas diuidat, nisi quando reponit Hostiam.

f Non disiungit . Nullus antiquorum, indicat hunc ritum non disiungendi digitos, quem potius confutat, *fed malè, Microl. cap. 16. meminit Sanctus Thom. 3. part. quæst 83. artic. 5. & Durandus post eum cap. 41. ob reuerentiam scilicet Sacramenti. Digiti vero prædicti non disiunguntur vsque ad eorundem ablutionem inclusivè.*

6 *Reposita Hostia consecrata super Corporale, genuflexus ipsam veneratur: si adsit vas aliarum Hostiarum, Patena vel palla cooperit, vt supra. Interim dum Celebrans eleuat Hostiam, accenso prius intorticio (quod non extinguitur, nisi postquam sacerdos Sanguinem sumpserit, vel alios communicauerit, si qui erunt communicandi in Missa) g minister manu sinistra eleuat simbrias posteriores Planetae, ne ipsum Celebrantem impediatur in eleuatione brachiorum, quod & facit in eleuatione Calicis: & manu dextra h pulsat campanulam iter ad vnamquamque eleuationem, vel continue quousque Sacerdos deponat Hostiam super Corporale, & similiter postmodum ad eleuationem Calicis.*

g *Minister. Paulo post Sacerdotem ad eiusdem dextram genuflexus supra altior gradum, si plures sint gradus, manu sinistra eleuat partem inferiorem posterioris Planetae, quæ, vt supra, docuimus, errabunda vtrinque super brachia reflectebatur, & eadem brachia in hac eleuatione impediatur; in medio eam accipit, quam deponens deinde non osculatur.*

h *Pulsat Campanulam. Ex Decreto Gregor. XI. apud Nauclerum gener. 42. Anno 1240. & meminit huius ritus Iuo Carnot. epistola 167. sicut in veteri testamento Leuitæ tempore sacrificij tubæ clangebant argenteas, quarum fonitu po-*

pulus prouocabatur ad adorandum, *Durand. libr. 4. c. 41. Honorio 3. adscribit ritum Abbas Vrsbergen. cum Schulting. tom. 1. part. 1. c. 18. Vidoni Card. An. 1207. Caesaris lib. 9. cap. 51.*

i *Ter. Idest, cum Sacerdos adorat, cum eleuat, & cum reponit Hostiam, seu Calicem: & hic ritus sicuti est prior in Rubrica, ita decentior est posteriori, quo continue campanula pulsatur. ternario namque numero gaudet Deus, vt aliàs cum Innocentio III. diximus.*

* Non pugnat Cæremionale Episcoporum *lib. 1. cap. 29. cum Missali, dum in eo extinguntur funalia post depositione*

tionem calicis, & Missali post communio-
nem. quia nimius funalium calor, & fu-
mus Prælati nocent: vnus autem cerei
non item.

7 Celebrans adorato Sacramento surgit, & l discooperit Calicem, in quem, si opus sit, extergit digitos; quod semper faciat, si aliquod fragmentum digitis adhaereat, & stans erectus dicit, Simili modo postquam cœnatum est, & ambabus manibus accipiens Calicem iuxta nodum infra cuppam, & aliquantulum illum eleuans, ac statim deponens, dicit, accipiens & hunc præclarum Calicem, &c. cum dicit, item tibi gratias agens, caput inclinat. cum dicit, benedixit, sinistra Calicem infra cuppam tenens, dextra signat super eum, & prosequens, deditque discipulis suis, &c. ambabus manibus tenens Calicem, videlicet sinistra pedem, dextra nodum infra cuppam, cubitis super Altare positus, & capite inclinato, profert attente, continue, & secrete, vt supra, verba consecrationis Sanguinis: Hic est enim Calix, &c. Quibus dictis reponit Calicem super Corporale, dicens enim Calix, &c. Hæc quotiescumque feceritis, &c. genuflexus Sanguinem reuerenter adorat. Tum se erigit, & accipiens in Calicem discooperit cum Sanguine ambabus manibus, o vt prius, eleuat eum, & erectum, quantum commode potest, ostendit populo adorandum: mox ipsum reuerenter reponit super Corporale in locum pristinum, & manu dextera palla cooperit, ac genuflexus Sacramentum veneratur.

1 Discooperit Calicem. Sunt, qui nunc interea palla Calicis tegunt Hostiam, ne in eleuatione Calicis eam fortasse tangat cum simbrijs Manipuli, deponendo Calicem: quod non probo, mouente quaestione Durando c. 46. Cur Hostia nunquam cooperitur, & Calix operitur? cui responderet, tum ob periculum ne quid in Calicem cadat tum ob mysterium, quia in Calice representatur Christus, vt in Sepulchro, opertus syndone, sudario, lapide clauso, & signato; in Hostia vero, vt in passione, extra Sepulchrum. quare tegi nunquam debet in Missa Durandi iudicio Hostia sacra. * Quod hic dicitur, iuxta nodum infra cuppam, idem est, ac si dicatur: capit nodum calicis, qui est infra cuppam quidam deponunt calicem, vt manus iungant, & benedicant, sed non bene. Vide supra tit. præced. num. 5. pag. 115. non enim deserendus est calix ab eiusdem acceptione, sicuti nec deseritur Hostia ad illud verbum; benedixit, donec fiat consecratio.

m Hæc quotiescumque, &c. Antequam eleuet Calicem, hæc verba dicere debet; & dū reponit, pedi Calicis non debet osculū infigi, Celebrante; de quo nihil Rubrica. n Calicem discooperit. tradit Durand.

cap. 41. & laudat eleuari Calicem cooperitum, mysticasque affert causas cap. 42. sed antiquitus non poterat eleuari cooperitum, quando Corporale erat satis amplum, substratum Hostiæ, & Calici, quod vna simul adhibebatur ad tegendum Calicem altera parte eiusdem, cuius vices nunc gerit Palla, vt significauimus supra tit. 1. Ne quid vero cadere nunc possit in Calicem, dum eleuatur, prohiberi debet, vel tecto super Altare concamerato, vel Umbella decenti superaddita. Ritus igitur à Rubrica nostra præscriptus conformior est antiquiori nascentis Ecclesiæ, qui tamen & tēpore Durandi apud quosdam, inquit idem ibidem, erat in vsu, forte apud Romanos. nō erat autem in præcepto hæc eleuatio Calicis ante S. Thomam, ex Soto 4. d. 13. q. 2. art. 5. vnde neque S. Thom. meminit illius, vbi minute ritus omnes persequitur Missæ.

o* Vt prius. hoc est, sinistra pedē, dextra nodum tenens. qui ritus frequentior est tenendi Calicis, de quo in oblatione eiusdem, tit. 7. num. 5. nedum in consecratione. ergo idem est seruandus in eleuatione. putant enim aliqui illud, vt prius, referri ad ea: ambabus manibus iuxta nodum, sed minus recte.

8 In Missa solemnī ad finem Prefationis accenduntur duo saltem intorticia ab Acolythis, quæ post extinguntur post elevationem Calicis, nisi aliqui sint communicandi, & tunc extinguntur post Communionem. In diebus etiam ieiuniorum, & in Missis pro Defunctis tenentur accensa usque ad Communionem. Cum autem Celebrans dicit, Quam oblationem, & c. q. Diaconus accedit ad eius dextram, & ibi in superiori gradu Altaris genuflexus, cum Sacramentum eleuatur simbrias Planeta eleuat, & quando opus est se erigens, Calicem discooperit & cooperit, & cum Celebrante genuflectit. Subdiaconus genuflectit in loco suo. Thuriferarius genuflexus in cornu Epistole iter incensat Hostiam cum eleuatur, & similiter Calicem, posito incenso in Thuribulo absque benedictione. Reposito Calice, & Diaconus redit ad librum, nisi alius assistat. Ceteri surgunt, & stant in locis suis.

p Extinguntur post elevationem. Ne portantes intorticia genuflexi maneat, ceteris stantibus, ideo asportantur funalia, & extinguntur. Cum autem communio facienda est, non discedunt, ut deinde redeant; sed expectant communionem, quæ fieri debet cum accensis luminibus, præsertim si discedatur ab Altari. cum autem eleuatur Hostia, eleuentur etiam intorticia usque ad depositionem Calicis inclusiue.

In diebus Ieiuniorum, & c. Cessat ratio standi; & quia genuflexi manent omnes in choro, usque ad, Pax Domini, parum quod superest, usque ad communionem Celebrantis, pro nihilo reputatur; congruitque ob præsentiam Sanctissimi Sacramenti in Altari, ut eo casu tantum ardeant intorticia. Excipe Vigiliis Natiuitatis Paschatis, & Pentecostis, quando nimirum in choro non genuflectitur, & consequenter neque remanent intorticia deposito Calice.

q Diaconus accedit. Facta prius nimirum genuflexione, ubi est, Altari si adest Pixis cum particulis consecrandis, ipse eam detegit, & collocat prope Hostiam ante consecrationem; & deposita Hostia, post elevationem, facta cum Celebrante genuflexione, Pixidem operit, collocat in pri-

stino loco, & antequam discooperiat Calicem consecrandum, cum Celebrante prius adorat cum genuflexione Hostiam ab eo depositam super Altare.

r Subdiaconus genuflectit in loco suo. Hoc est, supra intimum Altaris gradum, in medio post Celebrantem.

s Ter incensat. Nimirum, cum Celebrans adorat, cum eleuat, & cum deponit, neque benedicitur incensum, Cerem. Episc. lib. 1. cap. 23. ad maiorem reuerentiam Sanctissimi Sacramenti, à quo omnes benedictio.

Genuflectuntur autem prædicti, quando Diaconus genuflectit.

Pulsantur etiam Campanæ, signo dato cum campanula, ut supra dictum est num. 6. ab Acolythis.

t Diaconus redit ad librum. Facta iterum genuflexione in cornu Euangelij tantum, ubi est liber, & assistit, ut prius. Thuriferarius redit in Sacristiam.

Eleuato Sacramento; hoc est, reposito Calice, chorus dicit: Benedictus, qui venit, & c. ait Cerem. Episc. lib. 2. c. 8. ut supra dictum est. Nota, quod chorus genuflectit initio Canonis Cerem. Episc. lib. 2. cap. 8. & surgit post depositionem Calicis, ex hac Rubr. stant autem omnes, versus Altare, in locis suis.

De Canone post Consecrationem usque ad Orationem Dominicam. IX.

R Reposito Calice, & adorato, Sacerdos stans ante Altare extensis manibus ante pectus, dicit secreto, u. Unde & memores, & c. Cum dicit, de tuis donis,